

PRIKAZ KNJIGE „ZADARSKI NADBISKUP MINUCCIO MINUCCI I NJEGOVA JADRANSKA MISIJA“ JOSIPA VRANDEČIĆA

Primljeno: 30. srpnja 2019.

dr. sc. MLADENKO DOMAZET
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest
Poljička cesta 35
21000 Split, HR
mdomazet@ffst.hr

Knjiga „Zadarski nadbiskup Minuccio Minucci i njegova jadranska misija“ prof. dr. sc. Josipa Vrandečića s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu (izdanje Leykam international i Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu 2017. g.) otvara nutarnji pogled na turbulentno razdoblje 16. stoljeća u kojemu je djelovao ovaj predani crkveni prelat u papinskoj diplomaciji (Njemačkoj, Španjolskoj i Rimu) do službe zadarskoga nadbiskupa.

Ponajprije Minuccijev život (1551. – 1604.) određen je prostornim okvirom rodnog gradića Serravalle na granici Alpa i Mediterana (iz kojega je stalno izbivao i za kojim je stalno čeznuo i u kojemu je kanio provesti starost koju naposljetku nije ni doživio), a podjednako su pritom na njegov životni put utjecala šira europska zbivanja unutar 16. stoljeća. Primjerice Tridentski koncil već je zasjedao šestu godinu kada se Minucci rodio 1551. godine, a čijim je smjericama kasnije i sam zdušno prionuo u jačanju Katoličke crkve. Naposljetku, njegov formativni obrazovni okvir rezultirat će poznavanjem više svjetskih jezika, završetkom studija i stjecanjem doktorata iz pravnih znanosti. I konačno, njegovo ređenje za svećenika u 35. godini života, dakle, u zreloj dobi kada je već dobro upoznao tadašnje vjerske i političke prilike, učinile su ga spremnim da iznutra služi Crkvi, smatrajući tu odluku svojim najdubljim pozivom.

Međutim, valja istaknuti da je u obitelji i ranije bilo svećeničkih zvanja (i da nije bio jedini među desetero braće i sestara s kleričkim zvanjem), zapravo obiteljsko ozračje nedvojbeno je pridonijelo rastu i razvoju njegovih potencijala i životnih stavova. Njegov stric Andrea Minucci, na primjer, također nekada zadarski nadbiskup, čovjek nadasve širokog obrazovanja (prije kleričkog zvanja bio je liječnik), odigrao je izuzetno važnu ulogu u sazrijevanju svoga nećaka. Imajući u vidu da ga je kao sedamnaestogodišnjaka poveo sa sobom u Zadar 1568. g. i pripremao za studij prava u Padovi, ali, u Božjoj Providnosti Minuccijev životni put poslije se okrenuo u drugom smjeru.

Bez dubljeg zalaženja u zapletaje europske povijesti 16. stoljeća, i Minuccijev političko-diplomatski angažman u njima, ništa manje nije zanimljiv kontekst u kojemu Minucci djeluje s obzirom na todobni politički oportunitizam, sekularizam, vjerski relativizam, racionalizam, individualizam, hedonizam, a nadasve, njegovo zauzimanje za univerzalne moralne zakone, držeći da se isti ne smiju pokoravati duhu vremena. I tu je geneza svih njegovih nedaća, odnosno, Minucci postupa na temelju principa, kršćanskog morala i savjesti te istančanog duhovnog okusa u razlikovanju duhova... Budući da je prijateljevao s isusovcima, vjerojatno je bio upućen u Lojoline Duhovne vježbe, a time i u razmatranja o dvjema zastavama.

Iz svega što biografski razabiremo na temelju ove knjige, duhu koncilskih smjernica i njihovoj implementaciji Minucci ostaje vjeran i dosljedan do kraja života, odnosno sve do svoje prerane smrti u 53. godini života. Naravno, „duljina dana ne čini starost časnom niti se ona mjeri brojem godina“, posebice kada vidimo da se nije savijao pred protivštinama svijeta, ili libio ući u sukob ni s najvišim predstavnicima mletačke države, gdje je nailazio na barijere, kako i sam kaže, „ohole države i okamenjene vjere“, a istodobno poduzimao stalna naprezanja za minimalni duhovni plod. Međutim, takva Minuccijeva nastojanja poprimala su različite perspektive, ovisno iz koje ga se države promatra, primjerice iz habsburške perspektive bio je mletački podanik, a iz venecijanske papistički legat.

Prema tome, za Minuccija moglo bi se reći da je bio izložen kontinuiranim napetostima i naprezanjima, doduše, i sam je osporavao ondašnje trendove političke svrhovitosti, državnog interesa i modernog političkog suvereniteta, ističući time ključnu razliku između kršćanskog morala i makijavelističkog pragmatizma. Samim time, kako se nije savijao na račun vlastitih načela,

neizbježno je bilo njegovo hrvanje s knezovima ovoga svijeta. Isusovac Antonio Possevino smatrao ga je najpozvanijim da napiše knjigu u kojoj bi sintetizirao kršćanske političke i socijalne teorije, uostalom, kao diplomat svjetske širine dobro je poznao aktualne europske procese i ujedno pratio recentnu literaturu. Nažalost, nije imao (kako i sam navodi) ni vremena, ni mira za pisanje.

Knjiga se ne može čitati bez empatije s obzirom na emocije i Minuccijeva duševna stanja, ustvari, gorka je spoznaja njegova razapinjanja u takvome svijetu, posebice kada ga sramote i ponižavaju pred onima koji su ga smatrali uzornim duhovnim pastirom. S jedne strane, nasrtaje na svoj integritet Minucci će platiti zdravljem i političkim progonom, a s druge strane, ipak nije htio služiti Beskrvnoj Crkvi unutar Serenissime i podvrgnuti se zavodljivostima njezina svijeta.

Pored toga, njegova zadarska misija odvijala se u sintagmi zapuštenog Božjeg vinograda, kao i površnost kršćanskog življenja koju je zatekao u gradu, odnosno, koliko su malo dopirale odluke još uvijek svježeg Tridentskog koncila. Iako je mnoge stvari pokrenuo u Zadru, ističe kolega Vrandečić, nije mogao pridonijeti koliko je htio i mogao, između ostalog, unatoč svim svojim nastojanjima nije uspio realizirati otvaranje sjemeništa u Zadru, dok mu je pitanje mletačke patrijarhalne jurisdikcije nad Zadrom postao nepodnošljivi križ.

Ipak, daleko od europskih centara moći (koji su nekada u njemu izazivali nemir, tjeskobu i nesanicu), Minucci je na zadarskoj periferiji uspio privremeno pronaći smiraj svojoj duši, štoviše, svoj dolazak u Zadar naziva izbjavljenjem, za razliku od njegovih prijatelja koji su sa sažaljenjem gledali na njegov odlazak iz Rima i smatrali da je na sebe stavio teret provincijalizma. Ovom je odlukom političko-diplomatsku službu zamijenio službom nadbiskupa dušobrižnika, što ga je istinski radovalo i stavilo pred nove izazove u vođenju zapuštenog puka na putu koncilske Crkve. Štoviše, Minuccijevi opisi gradske zbilje na koju je naišao, obuhvaćaju vrlo široka životna područja i otkrivaju nova značenja činjenica zadarske novovjekovne mikrohistorije, no kada je postala sve očitija nemoć da sprovede vlastite odluke, to je označilo i kraj njegove zadarske misije u takvim okolnostima, koju je jednostavno sažeo u rečenici „sebi težak a drugima beskoristan“.

Nema sumnje, dobili smo izuzetno dragocjenu knjigu, nadasve bogatu podacima s pripadajućim širim (europskim) i užim (mikrohistorijskim) kontekstom, a opet s druge pak strane to je gotovo dramatična pripovijest o

sudbini Minuccija, *i snazi njegova duha u istinskom služenju Crkvi* naspram duhu vremena njegove epohe. Konačno, crkvu je ostavio u boljem stanju nego što je zatekao, zaključna je misao prof. Vrandečića, a to i jest temeljna intencija svakog poslanja, unaprijediti, oplemeniti, podignuti...

Slika 1. Naslovnica knjige – Josip Vrandečić: Zadarski nadbiskup Minuccio Minucci i njegova jadranska misija. Leykam international i Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu, 2017.